

SELECȚIE DE DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE FEDERALE A GERMANIEI

Chișinău, 6 octombrie 2014

Stimate domnule președinte,

Stimată doamnă judecător Kessal-Wulf,

Stimate domnule judecător Toader,

Stimată doamnă ambasador,

Doamnelor și domnilor,

Mă bucur să vă urez bun venit la conferința noastră de astăzi, în numele Programului Statul de Drept Europa de Sud-Est al Fundației Konrad Adenauer, cu ocazia prezentării unei culegeri de decizii ale Curții Constituționale Federale a Germaniei în limba română.

Adresez mulțumiri președintelui Curții Constituționale a Republicii Moldova, celorlalți judecători, precum și colaboratorilor Curții pentru susținerea acestui proiect. Fără susținerea domniilor lor nu ar fi fost posibilă realizarea sa. Pentru noi ca fundație politică germană creștin-democrată este o onoare să putem pune în practică acest demers alături de dumneavoastră.

Mă bucur mult de prezența judecătorului la Curtea Constituțională a României, domnul Tudorel Toader. Anul trecut am prezentat o primă ediție a culegerii de decizii ale Curții Constituționale Federale a Germaniei în limba română și domnul judecător Toader a fost dispus să sprijine, din punct de vedere științific, proiectul în lunile premergătoare evenimentu-

lui. Pentru acest sprijin de neprețuit îi mulțumesc din suflet încă o dată.

Îi urez un călduros bun venit ambasadoarei Republicii Federale Germania în Republica Moldova, doamna Ulrike Knotz. Ne bucurăm de prezența dumneavoastră la acest eveniment și că ați acceptat să adresați un cuvânt de salut.

Peste câteva luni, mai precis la 23 februarie 2015, Curtea Constituțională a Republicii Moldova își va sărbători al 20-lea (două zecile) jubileu. În anii existenței sale Curtea și-a câștigat un loc solid în rândul Curților Constituționale ale lumii. Este membră a Conferinței Curților Constituționale Europene și a Conferinței Mondiale asupra Justiției Constituționale. De multitudinea de contacte internaționale de care dispune Curtea Constituțională a Republicii Moldova m-am putut convinge singur atunci când am participat, acum câteva săptămâni, aici la Chișinău, la o conferință organizată cu ocazia celei de-a 20-a (douăzecea) aniversări a adoptării Constituției Republicii Moldova. Judecători de la curți constituționale din numeroase țări, unele chiar foarte îndepărtate, au fost prezenți, arătându-și astfel respectul față de Curtea Constituțională a Republicii Moldova.

Și bineînțeles că există legături bune cu Curtea Constituțională Federală a Germaniei. De aceea mă bucură în mod deosebit faptul că judecătoarea la Curtea Constituți-

Konrad-Adenauer-Stiftung e. V.

RECHTSSTAATSPROGRAMM
SÜDOSTEUROPA
THORSTEN GEISLER

Septembrie 2014

www.kas.de/rspsoe
www.kas.de

onală Federală a Germaniei, doamna Sibylle Kessal-Wulf, participă la conferința noastră de astăzi. Atunci când v-am întreat pe dumneavoastră, stimată doamnă Kessal-Wulf, la începutul anului, dacă ați fi dispusă să susțineți un referat cu ocazia lansării unei culegeri de decizii ale Curții dumneavoastră, ați acceptat în mod spontan. Pentru aceasta vă mulțumesc încă o dată din suflet. Aveți în spate o carieră cu o ascensiune rapidă. La doar puțin timp după începerea activității ați devenit în 1992 judecător al Curții Superioare din Schleswig Holstein, în 2001 ați devenit judecătoare la Curtea Federală de Justiție, iar la începutul anului 2011 vi s-a încredințat conducerea Camerei a 4-a Civile a Curții, înainte ca în același an să fiți aleasă judecător la Curtea Constituțională Federală. Acolo sunteți membru în Senatul al 2-lea, condus de Președintele Curții, domnul prof. Andreas Voßkuhle, care a acceptat cu prietenie să redacteze un cuvânt înainte pentru culegerea de față. Am rugămintea, stimată doamnă Kessal-Wulf, să îi adresați domnului președinte Voßkuhle, mulțumirile mele și ale noastre cele mai sincere și să îi transmiteți salutul nostru.

Programul Statul de Drept Europa de Sud-Est al Fundației Konrad Adenauer a sprijinit traducerea de culegeri de decizii ale Curții Constituționale Federale a Germaniei în mai multe limbi sud-est-europene, generând ecouri unanim pozitive. Ediția prezentată anul trecut în România a fost acum actualizată și cuprinde și cele mai recente decizii ale Curții Constituționale Federale a Germaniei.

Fiecare țară are propria sa tradiție constituțională, fiecare Curte are propria metodologie de interpretare a Constituției. Se înțelege așadar de la sine că deciziile unei curți nu pot fi pur și simplu preluate de o altă instanță constituțională. Iar în niciun caz noi nu urmărim așa ceva prin prezenta culegere de decizii. Dar judecătorii de la curți constituționale ale celor mai diverse state m-au asigurat că este de mare folos în activitatea lor să studieze decizii ale altor curți constituționale, să reflecteze asupra lor. Apoi, fără a se abate nici cu un pas

de la propria metodologie de interpretare a constituției, le pot folosi ca sursă de idei. Și Curtea Constituțională a Republicii Moldova publică în fiecare an cele mai importante decizii, într-o culegere, în limba engleză.

Schimbului de experiență internațional al Curților Constituționale îi este atribuită în ultimii ani o importanță tot mai mare. Președintele Curții Constituționale Federale a Germaniei, domnul prof. Dr. Voßkuhle, spunea despre această evoluție anul trecut: "Este necesară nu doar cumulara, ci coordonarea activităților curților constituționale din Europa. Curțile constituționale europene sunt parte a unui sistem ce oferă spațiu pentru coordonare: acestea formează o rețea europeană a curților constituționale. (...) La baza concepției rețelei stau independența, respectul și capacitatea de acțiune comună. (...) Un sistem coerent al garantării drepturilor omului presupune un "dialog al jurisprudenței" între curțile constituționale europene."

După cum am pomenit anterior, am avut onoarea de a participa acum câteva săptămâni aici, la Chișinău, la conferința organizată de Curtea Constituțională a Republicii Moldova cu ocazia celei de-a 20-a (douăzecea) aniversări a adoptării constituției țării. Tema conferinței a fost: „Rolul justiției constituționale în protecția valorilor statului de drept”.

Republica Moldova și-a asumat prin constituție valorile statului de drept. Articolul 1 alineatul 3 al constituției sună astfel:

"Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate."

Formulări similare se regăsesc în constituțiile altor state de drept democratice, inclusiv în cea germană, precum și în Carta Dreptu-

Konrad-Adenauer-Stiftung e. V.

RECHTSSTAATSPROGRAMM
SÜDOSTEUROPA

THORSTEN GEISSLER

Septembrie 2014

www.kas.de/rspsoe

www.kas.de

rilor Fundamentale a Uniunii Europene. Dispunem așadar de un set comun de valori, care trebuie protejat și apărat.

Unul din pilonii principiului statului de drept pe care ni-l asumăm cu toții este limitarea tuturor instituțiilor statului în cadrul dispozițiilor constituționale. Constituția fundamentează și limitează puterea statului și stabilește cadrul deciziilor politice posibile. Constituția conferă statului o orânduire și pace interioare, protejează și consolidează unitatea statului. Totodată limitează exercitarea puterii și o aduce în limitele legale. Chiar și legiuitorul legitimat democratic nu poate fi omnipotent în statul constituțional, ci este constrâns de normele și valorile constituționale. Statul constituțional pune dreptul în fața politicii.

De aceea trebuie să existe o instanță care să asigure încadrarea întregii puteri în stat în constituție, printr-un mod obiectiv de a interpreta normele. Astfel, instituirea justiției constituționale ca instanță de control este consecința logică și necesară a statului constituțional. Miezul statului de drept îl reprezintă stabilirea de limite prin constituție și controlul asupra acestora exercitat de către curțile constituționale. De aceea, în mod corect literatura de specialitate a științelor juridice din Germania denumeste justiția constituțională "încoronarea sistemului de protecție legală".

Chiar dacă este valabil principiul că toate instituțiile și demnitarii statului ar trebui să se considere "ocrotitori ai constituției", o curte constituțională are un rol deosebit.

Ea decide cu privire la interpretarea unei constituții. În situații de conflict este interpretul final sau interpretul cu autoritate, căruia celelalte instituții ale statului trebuie să i se supună din punct de vedere legal. Nu trebuie însă confundat acest rol cu cel al monopolului asupra interpretării. Reflecția științifică critică asupra deciziilor unei curți constituționale servește aprofundării continue și clarificării problemelor de drept asupra cărora nu există consens. Astfel contribuie la dezvoltarea drep-

tului. Este așadar nu doar permisă, ci chiar necesară.

Se înțelege de la sine deci că o curte constituțională se află într-o permanentă tensiune cu celelalte instituții ale statului. O curte constituțională chiar are dreptul și uneori trebuie să fie incomodă, pentru a-și îndeplini îndatoririle care îi revin. Pe de altă parte, trebuie la rândul său să respecte și să apere principiul separației puterilor în stat. Trebuie însă să se abțină de la a răspunde la întrebări privind formularea unor politici, care rămân în apanajul originar al puterilor legislative sau executive. Auto-limitarea juridică poate fi așadar o datorie, dar totuși obligația primordială a unei curți constituționale o reprezintă limitarea puterii și apărarea drepturilor fundamentale. Acest rol poate conduce la situații în care este necesară nu o abordare reținută din partea judecătorilor, ci mai degrabă o intervenție fermă.

Pentru că acel set de valori care ne unește trebuie protejat. Apărăm o orânduire juridică ce respectă demnitatea fiecărui om, apărăm libertatea și democrația. Dar suntem provocați de către cei care nu împărtășesc aceste valori, care construiesc sisteme autoritare, în care drepturile omului și ale minorităților nu au o mare însemnătate. Aceste sisteme nu sunt puține, iar unele din aceste state sunt mari și puternice. Iar dreptul internațional sau acordurile internaționale le interesează prea puțin.

Dar în final valorile noastre vor învinge. Timp de peste 40 de ani țara mea, Germania, a fost divizată, iar în Est nu existau nici libertate, nici democrație. Statul de drept nu exista sub nicio formă – din contră avea loc o constantă încălcare a drepturilor omului. Astăzi Germania este o țară – iar acum citez dintr-un discurs al Președintelui nostru federal, Joachim Gauck, de la 22 mai anul curent – în care oamenii "pot trăi, iubi și crede așa cum vor". Acesta nu este meritul unei singure instituții a statului, ci o reali-

Konrad-Adenauer-Stiftung e. V.

RECHTSSTAATSPROGRAMM
SÜDOSTEUROPA
THORSTEN GEISSLER

Septembrie 2014

www.kas.de/rspsoe
www.kas.de

zare a întregii societăți. Dar Curtea Constituțională Federală are o contribuție extraordinar de semnificativă, prin faptul că a acordat întotdeauna o importanță mare apărării drepturilor fundamentale. Mă bucur să pot rosti aceste cuvinte în prezența uneia din judecătoarele acesteia.

Republica Moldova de asemenea se află pe calea cea bună. Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană reprezintă o recunoaștere a realizărilor acestei țări, a unor reforme de succes care, sunt convins, sunt ireversibile. Iar Curtea Constituțională a Republicii Moldova, dar și celelalte instituții reprezentate astăzi aici, pot să se mândrească cu contribuția lor în acest sens.

Stimate domnule președinte Tănase, vă mulțumesc încă o dată dumneavoastră și întregii Curți Constituționale a Republicii Moldova pentru excelenta colaborare, pe care voi fi bucuros să o continui și pe viitor.

Evenimentului nostru îi urez o bună desfășurare!